

Johann Wilhelm Rasmussen skrev ultimo 1989:

Jeg kom i Den danske folkeskole i Tønder (Stats-seminariets Øvelsesskole) i 1925 og husker tydeligt den første skoledag, da Far tog mig ved hånden og fulgte mig i skole. (Jeg har altid følt, at Far var lige så glad som jeg: Nu kunne han tillade sig at sende sit barn i en dansk skole. De muligheder havde han jo ikke med mine søskende, de havde jo gået i tysk skole - var begyndt inden genforeningen, og ville naturligt nok helst fortsætte hos deres kammerater i den tyske skole - de var jo heller ikke vant til at tale dansk - hjemmesproget i Strucksalle 24 var jo nødvendigvis tysk, som i alle hjem, hvor faderen var tysk tjenestemand. Vor søde naboerske, Thilde, skulle nok holde øje med det!)

Det var Claus Eskildsen, som blev min første klasse- og dansk-lærer. (Kendt for Ole-Bole ABC og Dansk grænselære). Ham fik jeg siden en del at gøre med, dels i børneskolen, særlig i 8. klasse, og naturligvis i de 5 år på seminariet, da jeg "vendte tilbage" for at blive lærer.

Da jeg kom i 7. klasse kunne jeg ikke komme ud af skolen, fordi jeg ikke fyldte 14 år inden 1.april - sådan var loven dengang. Jeg var nødt til - meget mod min vilje - at gå i 8. kl. "Fortsættelsesklassen", som den blev kaldt. Vi - 12 elever - modtog faktisk, blev jeg klar over senere, ret avanceret undervisning: Biblioteksarbejde i byens bibliotek, "Bøgers brug", hjemstavnslære, d.v.s. lokal- og slægtshistorie med ekskursioner til relevante lokaliteter, hvor vi så arbejdede med emnerne, herved også besøg i Landsarkivet i Aabenraa, hvor jeg - som de andre i klassen, der var sønderjyder, lavede min første anetavle. Den beviste for resten at jeg var "arier" - men det betød nu ikke noget for mig.

Lærerne, som vi havde, var eller blev kendte lærebogsforfattere, 3 af dem blev amtsskolekonsulenter, som jeg så senere som lærer fik flerårigt samarbejde med i forskellige henseender.

Jeg mindes især Claus Eskildsen, vi fik i historie, og Roust, der var klasselærer for os. Ekskursionerne var både med Roust og med "Claus" som vi kaldte ham (også på seminariet), og den tur jeg husker bedst, er turen til Aabenraa Landsarkiv, hvor Claus havde sørget for, at der lå fx kirkebøger klar, som vi kunne se i og finde noget af vores familie.

5.juli 1933 blev jeg så endelig sluppet ud af skolen og kunne så komme - ikke i mekanikerlære, som jeg havde drømt om, men i snedkerlære.

Tirsdag den 11. juli (ikke begynde på en mandag!) mødte jeg så op hos snedkermester Stahlberg, Vestergade 33 i Tønder, som læredreng. Kontrakten (som jeg har endnu) er undertegnet af Far den 5. sept. 1933 "således at læretiden udløber den 17.august 1937" og "Læremesteren betaler for det første år 5 kr, for det andet 8 kr, og for de to sidste 10 kr pr uge hver fredag bagud. Lærlingen bor og spiser hjemme". Arbejdsugen var fra mandag til og med lørdag kl 8 til 18, lørdag dog kun til kl 12. Der blev holdt middagshvil på 1 time, og overfor arbejdstilsynet blev der sagt, at vi havde 1/2 times kaffepause formiddag og eftermiddag!

Vinteren igennem skulle vi gå i Teknisk Skole fire aftener om ugen mandag-torsdag kl 19 til 21. Afgangsbeviset herfra er underskrevet den 19. marts 1937. Undervejs fik jeg H C Andersen's "Mit livs eventyr" som "Særlig anerkendelse for flid og dygtighed". 21. marts samme år bestod jeg svendepøven, men jeg havde jo ikke krav på svendeløn, da kontrakten først udløb 17 august. Svendeløn var dengang 1 kr i timen, men da min lærekontrakt først udløb den 17. august, kunne jeg ikke få SÅ meget, 50 øre i timen var jo også værd at agte, da jeg faktisk kun havde krav på 10 kr om ugen ifølge kontrakten. Mester ville ellers gerne have været fri for at føre mig til svendepøve, da han hørte om mine planer. Men Far holdt på at jeg skulle ikke "rende af lære", det har jeg mange gange været glad for. Mester var alligevel så flink, at lade mig få lov til at deltage i FDF's store Marselisborg-lejr samme sommer 1937. At han så foreslog mig, at jeg bare kunne komme og hjælpe på værkstedet, når jeg havde tid, og så kun ville give mig 50 øre i timen i sommerferien 38, er så en anden historie. Det ville jeg naturligvis ikke. (I stedet arbejdede jeg i nogle af mine ferier i Højer hos Hjuler Jensen og fik tarifbetaling.)

Jeg var dog allerede på det tidspunkt indmeldt i seminariets preparandklasse, efter at mine

søskende var blevet spurgt, om de ville sige ja til, at jeg måtte blive hjemme og gå på seminariet. De satte sig ikke imod det - de ville vist allesammen gerne være gået samme vej. Det gik for mig heldigvis sådan i de følgende år indtil d.d., at jeg har grund til at være Far og Mor og mine søskende taknemmelig, at jeg fik lov! Min snedkeruddannelse har jeg sandelig haft fornøjelse af utallige gange senere i livet, privat og i skole og aftenskole m.v.

Lysten til at blive lærer opstod hos mig under mit arbejde som patruljefører i FDF, hvor jeg opnåede gode resultater med de drenge jeg havde med at gøre, og hvor jeg ingen disciplinære problemer havde - og det har jeg for resten aldrig haft. Flere af mine førerkammerater var desuden seminarieelever, og det har også "smittet af".

I alt fald fik jeg mit eksamensbevis som lærer i folkeskolen den 6. juni 1942. Dimittendernes familier var inviteret til at overvære festligheden. Far og Mor ville ikke med, men søster Christine og Jørgen deltog.

Jeg fik et par dage efter stilling som vikar på øvelsesskolen et par uger, derefter 14 dage i Padborg. I sommerferien tog jeg til Højer hos Hjuler Jensen.

Så blev det november, og jeg begyndte i Skanderup Ungdomsskole som lærer. Det blev skæbnesvangert på to måder: dels opgav jeg at være ungdomsskolelærer på grund af de elendige arbejdsforhold og den dårlige betaling - dels mødte jeg Cecilie.

Ungdomsskolen holdt op i slutningen af april 1943. 8. maj skulle jeg møde i Gothersgades kaserne ved livgarden som rekrut. Sådan gik det til, at jeg den 29. august blev afvæbnet af tysk militær og sad inde til november.

I det følgende halve år havde jeg forskellige vikariater og skrev en del ansøgninger. Den bedste tid havde jeg i tre måneder i Skovby skole, hvor jeg vikarierede for forskolelærerinden, der havde brækket armen. Hans Helbo var førstelærer, og vort samvær førte til et mangeårigt venskab og samarbejde omkring husflidssagen i Danmark, specielt på Kerteminde Husflidshøjskole, da Helbo blev afdelingsleder der og fik mig derover som kursusleder i sommerferierne fra 1949-56.

1. maj 1944 blev jeg vikar i Sommersted i en ledig stilling. Jeg søgte blandt 60 ansøgere (!) og fik stillingen takket være først og fremmest min gamle lærer, Thomas Roust, der nu var amtsskolekonsulent i Haderslev amt. Men også fordi skolenævnsformanden, Peter Andersen, i sin tid var flygtet fra tysk soldatertjeneste og var havnet hos farbror Iver og tante Martha. Han spurgte jo naturligvis til min eventuelle kæreste, og så kom det jo frem. Siden fortalte han mig, at det var rygtedes, at jeg havde søskende, som var tysksindede og endda en broder, der var tysk soldat. En gruppe forældre havde opsegt ham og spurgt, om han vidste det. Han havde sagt, at det vidste han, før jeg fik stillingen - men han sagde også, at det var amtsskolekonsulent Roust, der havde fortalt det, da han befalede mig til stillingen, og netop af den grund syntes, at jeg skulle ansættes.

Cecilie og jeg blev gift den 4. august samme år, da man ønskede en gift lærer. Her fødtes Knud den 5. sept. 1947.

Sommeren 1945 tilbragte jeg som soldat ved grænsen til november samme år.

I 1948 blev jeg opfordret til at søge stillingen som førstelærer i Ullerup ved Sønderborg, hvor vi fik nogle dejlige år.

Da stillingen som førstelærer i Store Andst blev ledig, søgte jeg og fik stillingen, og dermed også opgaven at skulle udvide skolen og modernisere skolevæsenet og biblioteket. samt være med til at planlægge skolebyggeriet. Det blev en stor oplevelse og de 31 år vi tilbragte her, er uforglemmelige.

Jeg har altid interesseret mig for hjemstavnslære, som det hed i sin tid i 8. klasse i Tønder. Nu kaldes det lokalhistorie. Men jeg har altid sat mig ind i egnens topografi og historie, hvor jeg end kom hen. Faktisk kan man altid finde et eller andet på egnen, der kan lede ind til større historiske emner, men altså begynde med noget, som børnene kendte til. I Ullerup og Sundeved og Als er egnen jo simpelthen overfyldt med historie og historier. Der var det ingen sag at finde noget, idet så mange gennem årene havde skrevet egnens historie.

Men i Andst var der ingen lokalhistorisk litteratur af betydning - jeg måtte selv i gang. Det blev starten til det sognearkiv, som fra 1969 fik fast årligt tilskud fra kommunen, og som i 1977 blev udvidet til hele kommunen med mig som leder, selv om jeg stred imod, da jeg havde nok at lave med Andst sogns historie. Men Henry Nielsen foreslog mig at få 6 ugentlige timer til arkivarbejde

af mit pligtige timetal, og så slog jeg til og har aldrig fortrudt det. Da jeg pensioneredes pr. 1. august 1986 fortsatte jeg med det samme antal timer på kontrakt i tre år. Den er nu udløben men efter aftale med skoledirektøren fortsætter jeg en måned ad gangen, indtil der er kommet en ordning i stand, hvad ledelsen angår.

JWR 13. oktober 1989.